

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Tost/42/2016
Identifikačné číslo spisu: 9515100182
Dátum vydania rozhodnutia: 26. júla 2017
Meno a priezvisko: JUDr. Martin Bargel
Funkcia:
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:9515100182.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Martina Bargela a sudkýň JUDr. Jany Serbovej a JUDr. Aleny Šiškovej na neverejnom zasadnutí konanom 26. júla 2017 v Bratislave v trestnej veci obvineného Doc. RNDr. V. W. PhD. pre pokračovací zločin poškodzovania finančných záujmov Európskych spoločenstiev podľa § 261 ods. 1, ods. 3 Trestného zákona a iný trestný čin, o sťažnosti prokurátora proti uzneseniu Špecializovaného trestného súdu, pracovisko Banská Bystrica, sp. zn. BB-4T/36/2015, z 27. septembra 2016 takto

r o z h o d o l :

Podľa § 193 ods. 1 písm. c/ Trestného poriadku sťažnosť prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky z a m i e t a.

O d ô v o d n e n i e

Prokurátor Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „prokurátor“) podal 24. augusta 2015 Špecializovanému trestnému súdu, pracovisko Banská Bystrica, obžalobu na obvineného Doc. RNDr. V. W. PhD. pre pokračovací zločin poškodzovania finančných záujmov Európskych spoločenstiev podľa § 261 ods. 1, ods. 3 Trestného zákona vo viacčinnom súbehu s pokračovacím zločinom subvenčného podvodu podľa § 225 ods. 1, ods. 4 písm. a/ Trestného zákona obidva zločiny sčasti dokonané a sčasti v štádiu pokusu podľa § 14 ods. 1 Trestného zákona pre skutok podrobne rozvedený vo výrokovej časti označenej obžaloby (č. l. 2333-2387). Špecializovaný trestný súd uznesením, sp. zn. BB-4T/36/2015, z 27. septembra 2016 (č. l. 2532-2537) postupom podľa § 244 ods. 1 písm. h/ Trestného poriadku odmietol obžalobu prokurátora. Svoje rozhodnutie odôvodnil v podstate tým, že: „V zmysle ustanovenia § 194 ods. 5 Trestného poriadku súd, ktorému vec bola vrátená na nové prejednanie a rozhodnutie je pri novom rozhodovaní viazaný právnym názorom, ktorý vo veci vyslovil odvolací súd a je povinný vykonať úkony, ktorých vykonanie odvolací súd nariadil. Senát poukazuje na vyjadrenie právneho názoru odvolacieho súdu jednak v uznesení sp. zn. 5Tost/42/2015 z 29. februára 2016, ako aj v rozhodnutí sp. zn. 5Tost/15/2016 z 11. augusta 2016, ktoré sa týka výšky škody, ktorá mala byť žalovanými trestnými činmi obvineným spôsobená. Keďže výška škody má vplyv na posúdenie právnej kvalifikácie skutku je potrebné, aby sa orgány prípravného konania zaoberali všetkými spornými výdavkami, na ktoré znalecký posudok poukazoval. Pre správnu kvalifikáciu skutku bude potrebné, aby sa orgány prípravného konania vysporiadali so všetkými výdavkami, u ktorých je pochybnosť o ich oprávnenosti, a presne označiť prekrývajúce sa výdavky a charakterizovať zdroj, resp. príspevkové

organizácie, ktoré mali tiež preplatiť uplatnené výdavky. Odstraňovanie rozporov vo vyčíslení škody nie je úlohou súdu v rámci dokazovania na hlavnom pojednávaní. Pre účely určenia výšky škody je preto potrebné vrátiť vec do prípravného konania. Úlohou ďalšieho znaleckého dokazovania bude zaoberať sa všetkými spornými výdavkami, ktoré boli zistené a zároveň charakterizovať aj zdroj, resp. príspevkové organizácie, ktoré mali tiež preplatiť uvedené výdavky. Keďže ide o doplnenie dokazovania, ktoré spadá do činnosti orgánov prípravného konania a nie súdu s poukazom na vyslovený právny názor odvolacieho súdu, ktorým je súd prvého stupňa viazaný bolo rozhodnuté tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia“. Proti tomuto uzneseniu podal riadne a včas sťažnosť prokurátor (č. l. 2539, 2540- 2544). V sťažnosti uviedol: „S predmetným súdnym rozhodnutím zásadne nesúhlasím a považujem ho za nesprávne, vydané v rozpore so zákonom a účelovo. Nesúhlasím s názorom súdu, že odstraňovanie rozporov vo vyčíslení škody nie je úlohou súdu v rámci dokazovania na hlavnom pojednávaní. Pre účely určenia výšky škody vrátil súd vec do prípravného konania. Hoci odvolací súd namietal prvostupňovému súdu, že sa nezaoberal aj spornými výdavkami, na ktoré znalecký posudok poukazoval, tento túto výtku posunul orgánom prípravného konania. Nestotožňujem sa ani so záverom súdu, že ide o doplnenie dokazovania, ktoré spadá do činnosti orgánov prípravného konania. Napriek tomu, že predmetom obžaloby sú konania obvineného pri realizovaní dvoch projektov za dva subjekty, prvostupňový súd vo svojom rozhodnutí riadne nekonkretizoval ohľadom ktorého bodu obžaloby sú podľa neho nedostatočne špecifikované výdavky. S prihliadnutím na súdom označenú zmluvu o poskytnutí nenávratného finančného príspevku (ďalej ako NFP), v rozhodnutí o odmietnutí obžaloby prokurátora ide zjavne o námietky súdu k určovaniu výšky škody pri druhom bode obžaloby popisujúcom projekt o. z. Z., a preto sa teda k tomuto zameriam pri odôvodnení podaného opravného prostriedku. Usudzujem výšku škody ako (čiastočný pre bod 2 obžaloby) kvalifikačný moment za náležite a riadne zistenú v rámci prípravného konania a v obžalobe prokurátorom zreteľne označenú, a to ako súčet súm platieb požadovaných obvineným za prijímateľa NFP o. z. Z., a to s jej rozdelením na spôsobenú škodu (rovnajúcej sa peňažnej sume vyplatenej príslušným ministerstvom školstva ako poskytovateľom a splňajúcej predpoklad dokončeného trestného činu) a na hroziacu škodu (rovnajúcej sa nevyplatené peňažnej sume a naplňajúcej pokus ako vývinové štádium trestného činu). Okrem toho zistená výška škody na sume z NFP sa delí vzájomným pomerom 75% ku 25% na škodu na prostriedkoch ESF (pre naplnenie skutkovej podstaty trestného činu podľa § 261 Trestného zákona) a štátneho rozpočtu SR (pre naplnenie skutkovej podstaty trestného činu podľa § 225 Trestného zákona). Bolo zistené, že došlo k časovému a vecnému prekryvaniu realizácie predmetného projektu s inými projektmi, riešenými o. z. Turnaj mladých fyzikov pod názvom Turnaj mladých fyzikov, a to v čase od 01.03.2006 do 03.06.2006 za finančnej podpory Agentúry na podporu regionálneho rozvoja z vtedajšieho ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja, a v čase od 01.10.2006 do 31.12.2007 za finančnej podpory Agentúry na podporu výskumu a vývoja z vtedajšieho ministerstva školstva. Okrem toho Turnaj mladých fyzikov ako celoročná súťaž pre družstvá stredných škôl každoročne, a teda aj v inkriminovaných rokoch financovala príspevková organizácia MŠ Iuventa, a tak aj došlo k viacnásobnému prekryvaniu výdavkov uhrádzaných verejnými rozpočtovými prostriedkami z rozdielnych mechanizmov štátnej pomoci. Podľa zistení kontrolnej skupiny takto došlo k porušeniu § 19 ods. 1 a § 31 ods. 1 písm. a/ zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov a § 3 zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci. Z uvedeného teda vyplýva, že obvinený v mene o. z. Z. požadoval a čerpal na realizáciu predmetného projektu NFP, hoci mal vedomosť o tom, že na organizáciu 14. - 16. ročníka Turnaja mladých fyzikov poberal aj v mene občianskeho združenia Turnaj mladých fyzikov štátny grant a štátnu dotáciu, čím porušil čl. IX. ods. 19 Zmluvy o poskytnutí NFP, podľa ktorého nebolo možné na rovnaké výdavky využívať dotáciu alebo príspevok z iných rozpočtových kapitol štátneho rozpočtu SR, štátnych fondov alebo predvstupových fondov ES, čím teda v mene o.z. Z. mal neoprávnene požadovať, čerpať a dokladovať účelovo a podmienene poskytnutý NFP, zložený z rozpočtových prostriedkov ESF a ŠR SR. Mám za to, že súd prvého stupňa preto nesprávne rozhodol, že bude potrebné doplniť znalecké skúmanie, a to orgánmi prípravného konania, a za tým účelom vrátil vec do prípravného konania. Keďže sa znalci pri vyčíslení mzdových nákladov, ktoré sa prekryvajú, vyjadrili, že posúdenie oprávnenosti výdavkov ponechávajú na súd, nie je teda správne ani účelné dopĺňať znalecké dokazovanie sporných výdavkov, pričom ani nejde v zmysle §§ 141, 142 Trestného poriadku o skutočnosti, na objasnenie ktorých sú potrebné odborné znalosti. Kontrolou na mieste boli jednoznačne posúdené jednotlivé nákladové

položky predkladané s dokladmi o ich výdavkoch obvineným za prijímateľa ako neoprávnené. Preto ani nemožno súhlasiť so záverom súdu, že v danom prípade sú rozpory v určení výšky škody. Odlišné stanovisko obhajcu od stanoviska prokurátora v obžalobe o výške škody je príznačné pre postup v kontradiktórnom konaní pred súdom. S poukazom na vyššie uvedené skutočnosti a obzvlášť na to, že pri posúdení oprávnenosti výdavkov ide o právnu otázku, považujem vrátenie veci do prípravného konania za nehospodárne a účelové, navrhujem v prípade, že napadnuté rozhodnutie prvostupňový súd nezruší postupom podľa § 190 ods. 1 Trestného poriadku vyhovením sťažnosti, aby vec predložil nadriadenému súdu a aby tento rozhodnutie Špecializovaného trestného súdu, pracovisko Banská Bystrica, z 27.09.2016 o odmietnutí obžaloby a vrátení veci do prípravného konania na základe včas a riadne podanej sťažnosti prokurátora podľa § 194 odsek 1 písm. b/ Trestného poriadku zrušil a uložil prvostupňovému súdu, aby o predmetnej obžalobe znovu konal a rozhodol.“ K sťažnosti prokurátora sa vyjadril obvinený (č. l. 2549-2551) v podstate nasledovne: „Najvyšší súd SR vo svojom rozhodnutí zo dňa 11.8.2016 na strane 9 uvádza: „Pre účely určenia škody bude preto potrebné vrátiť vec do prípravného konania.“ Špecializovaný trestný súd svojím rozhodnutím tak len naplnil jednoznačný pokyn Najvyššieho súdu. Prokurátor vo svojej sťažnosti na strane 3, druhý odsek jasne uvádza, že v bode dva obžaloby bola škoda vyčíslená ako súčet platieb požadovaných obvineným za prijímateľa NFP o. z. Z.. Najvyšší súd SR vo svojom rozhodnutí na strane 10 posledný odsek preto zrejme nesprávne uvádza, že škoda vyčíslená v znaleckom posudku v súvislosti s čerpaním prostriedkov APVV je súčasťou bodu 2 obžaloby, nakoľko sa jednalo o projekt iného prijímateľa NFP (TMF). Poškodeným podľa bodu 1 obžaloby malo byť Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, ktoré však opakovane navzdory naliehaniu zo strany prokurátora takéto postavenie odmietlo (č. l. 212, 218, 222 a 223). V súvislosti so škodou 1 991,64 €, ktorú mala podľa znaleckého posudku utrpieť APVV, táto nebola ani ako potenciálne poškodená zo strany prokurátora oslovená. Jediným orgánom, ktorý vystupuje v pozícii poškodeného je tak Ministerstvo školstva, telovýchovy a športu SR (ďalej len „ministerstvo“). Tento poškodený samostatne vykonal viacero kontrol riešenia projektu, pritom až v poslednej vykonávanej kontrole dávno po ukončení projektu prvýkrát identifikoval nezrovnalosti. Ani v tejto kontrole, na ktorú sa prokurátor odvoláva, však ministerstvo explicitne neurčilo výšku „neoprávnených výdavkov“, a to napriek tomu, že vo formulári kontrolnej správy na to bola určená kolónka (č. l. 2119-2120). Ministerstvo len popísalo svoje zistenia, ktoré ho viedli k rozhodnutiu odstúpiť od zmluvy o poskytnutí NFP s odôvodnením, že i jej najmenšie porušenie ho k tomu oprávňuje. Prokurátorom uvádzaná výška nezrovnalosti vo výške 18 782,45 € tak nie je škodou ani vyčíslením neoprávnených výdavkov, ale púhym vyčíslením sumy už vyplatených výdavkov, ktoré by mali byť (zo strany prijímateľa NFP, nie obvineného) vrátené z dôvodu odstúpenia od zmluvy (č. l. 2112-2117). Odstúpenie od zmluvy po jej skončení a požiadavka na vrátenie už vyplatených prostriedkov však v žiadnom prípade sama osebe nemôže zakladať trestnosť samotného požiadania o tieto prostriedky v čase, keď bola platná zmluva o poskytnutí NFP. Prokurátor tieto náklady vo vyjadrení nazýva fiktívne napriek tomu, že boli podložené reálnymi dokladmi a jednotlivito nikdy neboli, a to ani zo strany ministerstva, spochybnené. Prokurátor sa tiež odvoláva na výpovede svedkov. Svedkovia ako zástupcovia poškodeného v súvislosti s bodom 1 obžaloby však náhradu škody neuplatňovali, rovnako ako svedkovia zastupujúci APVV. Svedkovia zastupujúci ministerstvo uplatňovali škodu v rôznych výškach (č. l. 135, 176), ani v jednom prípade však ich požiadavka nedosahovala škodu určenú v bode 2 obžaloby. Na základe vyššie uvedeného preto navrhujeme sťažnosť ako nedôvodnú podľa § 193 ods. 1 písm. c) zamietnuť.“ K vyjadreniu obvineného podal stanovisko prokurátor (č. l. 2553-2554): „Rozhodne nesúhlasím s tvrdením obhajcu, že znalecký posudok explicitne identifikuje škodu v celkovej výške 8 332,34 Eur. Znalci vyčíslili výšku výdavkov, ktoré žiadali Y. a OZ Turnaj mladých fyzikov ako prijímatelia finančného príspevku preplatiť v rozpore s ustanoveniami zmlúv... V trestnom konaní, z bežnej justičnej praxe vyplýva, že škodu spôsobenú trestným činom ako kvalifikačný moment pri určovaní právnej kvalifikácie trestného činu nemožno zamieňať s uplatneným nárokom na náhradu škody. Dávam do pozornosti, že pri trestných činoch podľa § 261 a 225 Trestného zákona sú dotknutým objektom trestného činu finančné záujmy ES/EÚ a SR, a tieto subjekty sú v danej veci poškodeným a za tým účelom sú zastúpené (napr. príslušným ministerstvom). Zotrvávam na podanej sťažnosti a žiadam jej vyhovieť.“ Najvyšší súd na podklade podanej sťažnosti preskúmal v zmysle § 192 Trestného poriadku správnosť napadnutého uznesenia ako i konanie, ktoré mu predchádzalo a zistil, že sťažnosť prokurátora nie je dôvodná. Z predloženého spisu vyplýva, že špecializovaný trestný súd v predmetnej veci po podaní obžaloby už

opakovane rozhodoval, a to nasledovne:- uznesením, sp. zn. BB-4T/36/2015, z 26. októbra 2015 (č. l. 2412-2426) podľa § 244 ods. 1 písm. c/ Trestného poriadku, § 215 ods. 1 písm. d/ Trestného poriadku, § 9 ods. 1 písm. a/ Trestného poriadku o zastavení trestného stíhania „pretože trestné stíhanie obvineného je premlčané.“ Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením, sp. zn. 5Tost/42/2015, z 29. februára 2016 (č. l. 2432-2436) zrušil vyššie označené uznesenie špecializovaného trestného súdu a prikázal mu, by vo veci znovu konal s tým, že okrem iného vyslovil, že sa nemožno stotožniť s argumentáciou prokurátora, že za účelom riadneho objasnenia veci a odstránenia rozporov má súd vypočúť znalcov. „Nemožno od súdu žiadať, aby vykonával dokazovanie, ktoré malo byť vykonané už v prípravnom konaní a nahrádzal tak činnosť strán“, -uznesením, sp. zn. BB-4T/36/2015, z 15. marca 2016 (č. l. 2490-2500), postupom podľa § 244 ods. 1 písm. d/ Trestného poriadku, § 215 ods. 2 písm. a/ Trestného poriadku o zastavení trestného stíhania „pretože je trest, ku ktorému môže trestné stíhanie viesť celkom bez významu popri treste, ktorý bol obvinenému pre iný čin už právoplatne uložený.“ Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením, sp. zn. 5Tost/15/2016, z 11. augusta 2016 rozhodol podľa § 194 ods. 1 písm. b/ Trestného poriadku o zrušení vyššie označeného uznesenia špecializovaného trestného súdu, ktorému prikázal, aby vo veci znovu konal a rozhodol. Najvyšší súd okrem iného vyslovil i nasledovný právny názor: „Pre účely určenia škody bude potrebné vrátiť vec do prípravného konania.“ Po takomto rozhodnutí najvyššieho súdu rozhodol špecializovaný trestný súd (teraz sťažnosťou napadnutým uznesením) o odmietnutí obžaloby. Podľa § 194 ods. 5 Trestného poriadku orgán, ktorému bola vec vrátená na nové prejednanie a rozhodnutie (v tomto prípade špecializovaný trestný súd) je pri novom rozhodnutí viazaný právnym názorom, ktorý vo veci vyslovil nadriadený súd (najvyšší súd) a je povinný vykonať úkony, ktorých vykonanie tento orgán nariadil. Pojem záväzný právny názor vyjadruje povinnosť rešpektovať závery nadriadeného orgánu v otázkach výkladu a aplikácie hmotného i procesného práva. Najvyšší súd Slovenskej republiky vo svojich uzneseniach opakovane vyslovil právny názor o potrebe správneho ustálenia spôsobenej škody už v prípravnom konaní a za tým účelom vyslovil zrozumiteľný a jasný záväzný právny názor (č. l. 2525): „pre účely určenia škody bude preto potrebné vrátiť vec do prípravného konania.“ S ohľadom na uvedené špecializovaný trestný súd bol povinný rešpektovať záväzný právny názor vyslovený nadriadeným súdom, a preto musel a mohol rozhodnúť len o odmietnutí obžaloby a vrátení veci prokurátorovi do prípravného konania. Z tohto pohľadu je teda nepochybné, že rozhodnutie špecializovaného trestného súdu o odmietnutí obžaloby bolo jediným možným rozhodnutím, ktoré v súlade s právnym názorom najvyššieho súdu prichádzalo do úvahy a preto nemožno vysloviť, že by sťažnosťou napadnuté uznesenie bolo nesprávne. Rozhodnutím špecializovaného trestného súdu (o odmietnutí obžaloby) v kontexte tzv. kasačnej viazanosti právnym názorom vysloveným nadriadeným súdom nemohlo dôjsť k porušeniu zákona v zmysle sťažnostných námietok prokurátora. Opačný záver (nerešpektovanie právneho názoru nadriadeného súdu a tak vyhovenie sťažnosti prokurátora) by aj vo vzťahu ku konkrétnemu rozhodnutiu, negujúc požiadavku právnej istoty, viedol k narušeniu hierarchickej nadradenosti a záväznosti právneho názoru nadriadeného súdu a tak k legalizácii svojvôle súdov nižších stupňov v postupe po rozhodnutí nadriadeným súdom. Za takejto procesnej situácie neostalo najvyššiemu súdu konajúcemu o podanej sťažnosti rozhodnúť inak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia a preto sťažnosť prokurátora zamietol ako nedôvodnú. Žiada sa dodať nasledovné. Trestný čin subvenčného podvodu podľa § 225 Trestného zákona je úmyselným trestným činom, ktorého podstata spočíva vo vylákaní plnenia od oprávneného subjektu predstieraním okolnosti, ktoré nie sú v súlade s podmienkami, za ktorých možno plnenie poskytnúť, pričom páchatel tak uvádzal oprávnený subjekt do omylu v otázke splnenia predpísaných podmienok. Podmienkou naplnenia objektívnej stránky skutkovej podstaty tohto trestného činu v základnej skutkovej podstate nie je vznik škody, preto ani úmysel páchatel'a nemusí k spôsobeniu škody smerovať aj keď spravidla tomu tak bude. Výška spôsobenej škody ako kvalifikačný znak skutkovej podstaty toho ktorého odseku § 225 Trestného zákona je daná úmyslom páchatel'a, ktorý má spravidla v úmysle vylákať celú výšku príspevku, resp. aspoň takú jej časť, ktorú si následne v rámci refundácii voči oprávnenému subjektu uplatňuje. Takáto výška škody potom predstavuje kvalifikačný znak skutkovej podstaty označeného trestného činu. Trestný čin poškodzovania finančných záujmov Európskych spoločností podľa § 261 Trestného zákona v základnej skutkovej podstate obsahuje pojmy, ktoré uvádza ako podmienky trestnej zodpovednosti s tým, že tieto pojmy majú povahu normatívneho znaku skutkovej podstaty trestného činu. Trestný zákon sa v tomto smere nedovoľáva žiadnym štandardným spôsobom (odkazom, či blanketom) žiadneho z mimotrestných prameňov európskeho práva, naopak, z

tohto prameňa pojmy všeobecný rozpočet Európskych spoločností, rozpočet spravovaný Európskymi spoločnosťami alebo v zastúpení Európskych spoločností preberá Trestný zákon bez ďalšieho. To má význam pre páchatel'ov negatívny právny omyl o tých znakoch, pretože ten sa posudzuje podľa zásad platných pre negatívny právny omyl skutkový. S ohľadom na to je tento trestný čin v základnej skutkovej podstate deliktom úmyselným, trestná zodpovednosť by v prípade uvedeného omylu neprichádzala do úvahy. Vyššie označený trestný čin je dokonalý už v okamihu, keď páchatel' tam opísaným konaním prinajmenšom vytvorí možnosť (umožní), aby nastal poruchový následok (spôsobenie sprenevery, protiprávne zadržanie prostriedkov). Ako je vidieť ani pri tomto trestnom čine sa nevyžaduje v základnej skutkovej podstate vznik škody v pravom slova zmysle, ale sa vyžaduje vznik škody v jeho následku (sprenevera, zadržanie). Spreneveru v zmysle § 261 Trestného zákona nemožno stotožňovať so spreneverou podľa § 213 Trestného zákona, pretože pri trestnom čine podľa § 261 Trestného zákona nejde o zverenú vec, ale v podstate o refundáciu vynaložených nákladov. Aj preto pri tomto trestnom čine podobne ako pri trestnom čine subvenčného podvodu tvorí škodu ako kvalifikačný moment celá vylákaná suma alebo aspoň tá jej časť, ktorú si páchatel' v rámci refundácii uplatňoval. Takýmto záverom by mal potom zodpovedať aj výrok podanej obžaloby. Ďalšie konkrétne a presné zisťovanie dvojitého či trojitého uplatňovania nákladov, resp. preukazovania tých istých nákladov na preplatenie môže mať potom význam pre adhézne konanie. So zreteľom na vyššie uvedené preto najvyšší súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia.

Poučenie :

Proti tomuto uzneseniu sťažnosť nie je prípustná.